

daadwerkelijk veranderd. Vanaf nu richten de begeleiders zich op de reële behoeften van de kinderen, zich bewust van hun erg jonge leeftijd en hun professionele houding om een soepelere praktijk te ontwikkelen.

Er is nu minder gejaagdheid en meer tijd waarin er zelfs ruimte is om te dromen. Ze vertellen verhalen, observeren kinderen die zich amuseren met kleinigheden, kleinigheden die zo kostbaar zijn bij het opgroeien.

Niet willen slapen

We besluiten dit artikel met het verhaal van Raphaël, een kleine jongen van 15 maanden, sinds 6 maanden in de opvang. Raphaël is heel nieuwsgierig, naar alles. Hij observeert graag, kijkt en houdt de blik van de volwassene vast. Hij zoekt, aanschouwt, laat zijn blik rusten op iets, alsof hij de wereld rondom zich beter in zich wil opnemen. Hij luistert aandachtig naar alles wat gezegd wordt, of het nu gaat om een verhaal of een gesprek tussen kinderen, of met een volwassene. Vandaag wil Raphaël niet samen met de andere kinderen gaan slapen. Hij huilt veel na de maaltijd en wil niet verschoond worden. De begeleiders proberen hem op verschillende manieren op andere gedachten te brengen, proberen hem tot rust te brengen, maar telkens zonder succes. Juliette, de assistente-kindbegeleidster, gaat aandachtiger kijken naar deze kleine jongen die alle richtingen uit loopt. Ze ziet hem zowat verloren lopen tussen het groepje kinderen, die opgewonden zijn over het idee te gaan slapen. Ze gaat heel kalm, zonder bevel, zitten op het grote groene tapijt, net naast het venster, en wacht. Het duurt maar enkele minuten vooraleer Raphaël zich in haar gevouwen benen komt nestelen. In dit geïmproviseerde nest laat hij de spanning los. Hij blijft nog een ganse tijd zitten, voor zich uit starend. De begeleidster beweegt ook niet. Ze praten niet met elkaar, kijken elkaar niet aan, en toch nemen ze, in deze lichamelijke ontmoeting, de tijd om elkaar aan te voelen, zich samen te ontspannen. Hier is echte niet-verbale communicatie die maar mogelijk wordt doordat de druk van de tijd wordt verlaten en de empathie sterker wordt dan het belang van efficiënte en vlugge slaapsessies.

*Christine Schuhl is pedagogisch coach en vormingswerkster, auteur en hoofd-redacteur van Revue Métiers de la petite enfance, Elsevier Masson France.
E: christine.schuhl@free.fr*

LEZEN:
VIVRE EN CRÈCHE, CHRONIQUE SOCIALE, LYON 2003,
REMÉDIER AUX DOUCES VIOLENCES. OUTILS ET
EXPÉRIENCES, LYON, 2010.

Reflecties van een vader

Kunnen wij – ouders van vandaag – de race tegen de tijd winnen? Durven we toe te geven dat we er soms wel zijn maar niet echt aanwezig?

DOOR: PAUL O'GRADY – Een tijdje geleden stelde een journaliste me een heel goede vraag over mijn zoon. Ze vroeg me wat ik van hem had geleerd. Het was een simpele vraag en toch zette ze me op een verrassende manier aan het denken. Ik dacht even na en kwam tot het besluit dat mijn zoon me veel leerde over het onderwerp 'tijd'. Over zijn verhouding met tijd, over die van mij en over de interactie hiertussen, soms in harmonie, soms in conflict.

Ik ben een beetje fan van Star Trek (in de mate dat je 'een beetje' fan kan zijn), en dit deed me denken aan een aflevering waarin de tijd zich had opgesplitst in een soort tijdsbellen, die op verschillende snelheden evolueerden. Ik vroeg me af of dit niet onze aardse realiteit weerspiegelde.

Meer dan 10 jaar geleden heb ik besloten Ierland te verlaten om in Kroatië te gaan wonen. Ik wilde een betere levenskwaliteit. Maar wat ik heb bereikt, is ook een betere kwaliteit van mijn tijd. Toen ik aankwam in Zagreb had ik weinig geld, kende ik de taal niet, had ik geen plaats om te logeren, geen werk en geen vrienden. Ik had mijn goedbetaalde baan als architect opgegeven, samen met de rest van wat tot dan toe deel uitmaakte van mijn leven. Velen vonden dat ik gek was, en sommigen denken dat nog steeds. Maar de belangrijkste steun kwam van mijn ouders, die eenvoudigweg stelden dat als dit was wat ik wilde, ik het gewoon moest doen.

Tien jaar later zit ik mijn zoon te observeren terwijl hij in de weer is met zijn speelgoed. Hij speelt uren aan een stuk, vaak uit eigen keuze, en met een diepe concentratie en tevredenheid. Dit komt deels doordat we – bewust – geen televisie in huis hebben. Maar toch denk ik ook dat zijn tevredenheid vooral voortkomt uit zijn rustige verhouding met de tijd. Hij is nog maar drie jaar oud, en we kunnen er dus van uitgaan dat hij zich nog niet bewust is van zijn sterfelijkheid. We kunnen

dan ook redelijkerwijs veronderstellen dat, voor hem, de tijd oneindig is. Waarom zou hij zich dan haasten?

Wedstrijd

Het wordt normaal bevonden dat een oudere persoon over minder tijd beschikt. Zit ik daarom voortdurend in een wedstrijd met en tegen de tijd? Als ondernemer leef ik onder de druk van telkens nieuwe projecten aan de horizon, als manier van overleven en indien mogelijk om perspectieven voor de toekomst te hebben. Het enige probleem is dat deze strategie erin bestaat voortdurend vooruit te kijken, en dat ik zo mijn gedachten verplaats van het heden naar de toekomst. Ik moet nog zoveel doen vooraleer die toekomst zich ontplooit. Ik voel een soort paniek, die er me toe aanzet om alles goed op de rails te zetten, en om erover te waken dat de familiale en financiële trein niet ontspoord. Maar waar is 'hier' in dit alles gebeven? Of moeten we misschien vragen 'wanneer is hier'? 'Hier' lijkt 'nu' te zijn en voor mijn zoon is dat duidelijk het geval – maar mijn 'hier en nu' is verplaatst naar de toekomst. Hierdoor verlies ik het vermogen om er volledig te zijn voor mijn zoon, zoals hij er is voor mij. Ik denk dat mijn zoon dit soms vertaalt in woorden, zonder te belanden in dromerij over tijd. Zo maakt hij zich soms kwaad over mijn afwezigheid – weet niet hoe dit over te brengen, vooral als ik er wel fysiek ben, en ik bovendien met hem speel – want hij voelt dat ik in mijn tijdsbel zit en hij in de zijne. Soms zegt hij eenvoudigweg 'Papa heeft niet met mij gespeeld vandaag.' Mijn vrouw verdedigt me dan, maar in feite weet ik dat hij gelijk heeft.

Op die momenten – en ik twijfel er niet aan dat alle ouders dit ooit hebben ervaren – ben ik er niet echt. Nog erger, niet alleen ben ik er niet, maar hoe sterker ik mijn ziel verplaats naar de

toekomst, hoe sneller ik mijn tijd meeneem in die beweging. Ik vraag me hierbij af: kunnen we deze ervaring van in een andere tijdsbel te zitten, veranderen? Kunnen we onze tijd zodanig vertragen dat we terug connectie kunnen maken met de andere?

Ik denk dat ook plaatsen bestaan onder de vorm van tijdsbellen – zoals wanneer je vertrekt op vakantie en je hebt een dag of twee nodig om je aan te passen. Ik ervaar dit effect als ik terugkeer naar huis na twee of meer dagen afwezigheid. In de tijd dat ik weg ben, projecteer ik mezelf als het ware al naar mijn thuiskomst, en dit krachtige emotionele élan richting de toekomst katapulteert me dan weer net voorbij mijn familie, wanneer ik terug thuis ben gekomen. Dit komt doordat ik nog altijd in de 'morgen'-modus zit. Ik denk dat we allemaal deze ervaringen waarnemen als een intrinsieke waarheid. De tijd is wat we ervan maken en de manier waarop we ervoor kiezen haar te zien.

De grote ironie in dit verhaal is volgens mij dat deze constante projectie in de toekomst voortkomt uit de wil om tegemoet te komen aan de behoeften van mijn gezin, terwijl ze net het tegenovergestelde bereikt: ik schaad hen door noch 'ginder', noch 'hier' te zijn, niet 'dan', en ook niet 'nu'.

Aanvaarden

Hoe zou de wereld eruitzien als we eenvoudigweg de greep zouden loslaten? Zou dit niet neerkomen op de verantwoordelijkheid leggen bij een hoger wezen, het universum of het lot? Misschien moeten we ophouden met proberen te zijn en aanvaarden dat we zijn. Ik weet dat dit onze kinderen wel zou liggen. Ze zouden er meer ruimte uit halen om te zijn wat ze echt zijn, als wij, ouders, niet alomtegenwoordig zouden moeten zijn. Het lijkt duidelijk, in de psychologie van het moderne gezin, dat een van de grootste bronnen van stress ligt in de hoge verwachtingen van ouders van zichzelf, de wil om een soort superouders te zijn. Zou het dan zo moeilijk zijn om te aanvaarden 'goed genoeg' te zijn – zouden we kunnen leven met de realiteit gewoon 'oké' te zijn als ouders, eerder dan

deze hoge idealen na te streven, en hierin te falen? Het is zonder twijfel niet verrassend dat deze vraag zich vandaag stelt.

Het perfectionisme van onze maatschappij is overall om ons heen, sterk gedragen door onze media. In haar boek *Toewijding* heeft Elizabeth Gilbert de eisen van westerse maatschappijen aan het huwelijk geanalyseerd: beste vrienden, zielsverwanten, fantastische geliefden, financiële experts, raadgevers, therapeuten, vol humor en talenten, creatief... de lijst is lang. Zou jij solliciteren op een baan waar al deze topkwaliteiten zijn vereist? En nochtans is dit wat we van elkaar als partners en van onszelf verwachten in de westerse maatschappij. Dezelfde onredelijk hoge kwaliteiten eisen we van onszelf als ouders. Wat we hieraan overhouden is de illusie iets te kunnen zijn wat we soms niet zijn. We

jagen ons leven na in de toekomst, op zoek naar wat niet bestaat.

De ironie wil dat, als je eenvoudigweg stil gaat staan, een ogenblik gaat wachten en loslaat, zoals de Keltische geest voorstaat, je zal zien dat alles op zijn plooi valt, ook de tijd. En daar, in je ziel en je eigen tijdsbel, zal je jouw kind vinden – nu in harmonie met jezelf, en jullie werelden zullen elkaar kunnen omarmen en tegelijkertijd in en buiten de tijd in elkaar overvloeien.

Paul O'Grady is coach voor kaderleden van bedrijven en auteur van het boek: Ja, tata iz Irske (Wie is je vader?). Hij is mede-oprichter van de organisatie Djecja udruga hrabrost – D.U.H, gericht op kinderen met bijzondere behoeften. E: irskistudio@gmail.com